

✓

ԳՐ. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

ՆՈՐԱՎԷՊ

ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպագր. Յ. ԱՍԽՏՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻՔ

1930

ՀԱՅԱՍՏԱՆԿԱՐԸ

ՆՈՐԱՎԷՊ

Ա.

Նասարեան ընտանիքը, բաղկացեալ չորս հոգիէ, աշխնքն, Մարկոս Նասարեան, կինը Արաքսի, աղջիկն Սրմենուհի և տղեկ մը, Դաւիթ, կը բնակէին Բերայի Բ... Թաղը միջակ տան մը մէջ:

Մարկոս, ուսման փոքր պաշարով մը, Թաղային վարժարանէ մը ելլելով, իբր պաշտօնեայ ժողով էր բաւական կարեւոր հաստատութեան մը մէջ, ուր, իր բնական ուշիմութեամբը, շարունակ յառաջացումներ ունենալով, վերջին ընդհանուր պատերազմին ծագած միջոցին կը ստանար ամսական 17 ոսկի, որով իր ընտանիքը հանգիստ ապրեցնելէ զատ, անակնկալ պարագաներու համար ալ բաւական կարեւոր գումար մը պահեստի ունէր:

Արաքսի և Սրմենուհի փառասէր չէին, որով զոհ իրենց ապրելակերպէն, և սէրն ու համերաշխութիւնը կատարեալ էր ընտանիքին մէջ:

Բայց, սարսափելի պատերազմը, շատերուն նման, Նասարեաններու կեանքին մէջ ալ փոփոխութիւններ մտցուց: 1915ի անիծեալ թուականին, երբ մէկ կողմէն ապրուստը կը սղէր, Նասարեանի աշխատած հաս-

տատութիւնն ալ նոր պաշտօնեաները կարգաւ ճամբելով, հիներուն ալ ամսականներէն կը զեղչէր:

Արմենուհի, որ 15-16 տարեկան կար, և մայրենի լեզուն ըստ բաւականին սովորել վերջը, երեք տարիէ ի վեր կը յաճախէր Բանկալթի Սէօւերու դպրոցը, նոյն տարին շրջանաւարտ ըլլալով, հայրը կ'ազատէր դպրոցական ծոխքերէն:

Բայց ապրուստը շարունակ սղելէն, հակառակ անոնց խնայասիրութեան, պահեստի դրամին հետ-զհետէ կը պակսէր: Այսու հանդերձ երկու կիները ամենտիոքը գանգատ մը իսկ չէին ըներ. միայն թէ ընտանիքին պետին ցոյց տուած ակամայ ժաշկ դէմքը մեծ անձկութիւն կը պատճառէր անոնց, որոնք կը զգուշանային անոր սրտնեղութիւն պատճառելիք շար-ժուժէ: Երբ Նասարեան կ'ըսէր թէ իրեն մեծ վիշտ կը պատճառէր տան ծոխքերուն կրճատումը, կիներ ու աղջիկը կը պատասխանէին թէ իրենք ոչ միայն գոհ են, այլ և պատրաստ աւելի մեծ զրկումներու, քանի որ պարագաներու ճնշման տակ տեղի կ'ունենար այդ ոչ-գոհացուցիչ բայց անհրաժեշտ փոփոխութիւնը:

Պատերազմի երրորդ տարին, Նասարեանին ամսականէն մաս մըն ալ զեղջուրը կատարեալ յուսահատութիւն պատճառեց ամէնուն ալ:

— Աստուած մեծ է, ըսաւ Արաքսի հանդարտ ձայնով թէեւ դէմքին վրայ թախծը կը նկարուէր:

— Ես ալ գիտեմ թէ այդպէս է, պատասխանեց Մարկոս, բայց այս անիծեալ սղութիւնը ամէն հաշիւ կը խանգարէ. երէկ տանտէրն ալ վարձքը աւելցնելու մասին ակնարկութիւններ ըրաւ. ճար մը գտնելու է...

— Իրաւունք ունիս, ըսաւ կինը խոհուն դէմքով, մտածումս այդ է շարունակ. գտայ միջոց մը...

— Ի՞նչ տեսակ, հարցուց ամուսինը հետաքրքրութեամբ:

— Այսինքն, մինչեւ սա նեղ օրերուն անցնիլը վերի մեծ սենեակը վարձու տանք:

— Գէշ չէ գաղափարը. բայց խնդիրը յարմար մէկը գտնելն է:

— Հարկաւ կը գտնուի:

— Սանկ, էրիկ կնիկ մը կամ մայր ու աղջիկ մը...

— Գու որոշմանդ երբէք չեմ հակառակիր, ըսաւ Արաքսի քիչ մը դժգոհութեամբ, բայց...

— Չշարունակե՞ս:

— Եթէ կին չըլլայ աւելի լաւ կ'ըլլայ կարծեմ...

— Ինչո՞ւ, հարցուց ամուսինը քսմիծաղով մը և անմիջապէս աւելցուց.

— Տունին մէջ կնիկ գտնուելուն պէս, անպատճառ խնդիր կ'եւլայ. օրինակ, դուն լուացքի կ'ելլես, ան ալ լուացք կ'ունենայ. ես աւելցի, դուն աւելցիր, գացող եկողներ ալ կ'ըլլան:

— Շիտակ գուշակեցիր, ըսաւ կինը գոհ դէմքով:

— Ուրեմն էրիկ մարդու մը վարձելու ենք: Բայց այդ ալ ունի իր անպատեհութիւնները:

— Ի՞նչ տեսակ անպատեհութիւն:

— Դուն տակաւին թարմ ես և հասուկ աղջիկ ալ ունինք:

Երբ Տիկին Նասարեան այս վերջին խօսքերը լսելուն ծռեց գլուխը, ամուսինը աւելցուց.

— Ձեր երկուքին ալ բարոյականին մասին կասկածի չուքն իսկ չունիմ, բայց չար լեզուները կրնան շատ բան հնարել:

— Իրաւունք ունիս, պատասխանեց Արաքսի գո-

բովանօք նայելով իր ամուսնոյն, բայց թերեւս կը գտնենք տարիքոտ և պատուաւոր մէկը:

— Այդ կ'ըլլայ, ըսաւ Մարկոս գոհունակ դէմքով մը, բայց խնդիրը այդպիսի մէկը գտնելն է:

— Այո, շատ դիւրին չէ, ծանօթներուն ըսելու է:

— Մայրիկ, ըսաւ Արմենուհի որ մինչեւ այն ատեն իբր բարեկիրթ աղջիկ խօսակցութեան չէր խառնուեր, եթէ կ'ուզէք, թուրքերէն և ֆրանսերէն «Վարձու Սենեակ» գրուած թուղթ մը կախենք:

— Գաղափարը գէշ չէ, բայց միայն թուրքերէն գրելու է, ըսաւ հայրը,

— Նախ քանի մը օր փնտռենք, եթէ չգտնենք յարմար մէկը, այն ատեն կը կախենք գիրը, ըսաւ Արաքսի:

Հետեւեալ օրն իսկ դիմումներ ըրին յարմար ծանօթներուն, բայց երկու չաքաթ սպասելէ ետքն իսկ գտան միայն այրի կին մը որ մերժուեցաւ:

— Այդ տեսակ թուղթ մը գրել կախելն անյարմար է, կ'ըսէին միշտ Մարկոս և Արաքսի, եթէ կա՛րող ըլլայինք տունի միջնորդ մը գտնել:

Քանի մը օր ալ այդ տեսակ մէկը փնտռեցին և չգտնելով, դժկամակութեամբ որոշեցին հետեւեալ օրն իսկ գրել ու կախել թուղթը, և Նասարեան, որ բաւական լաւ գիր ունէր, թուղթն առած առջեւը կը պատրաստուէր գրելու երբ Արմենուհի.

— Մայրիկ, ուրիշ միջոց մը գտայ, ըսաւ ուրախ դէմքով:

— Ի՛նչ է այս նայինք, հարցուց հայրը գրիչը վար դնելով:

— Շատ պարզ է, վերի սենեակին վարագոյրները

կը հանենք, անցնողները կը հասկնան թէ վարձու է...

— Այո՛, այո՛, լաւ կ'ըլլայ, ըսաւ հայրը, վաղն իսկ ըրէք այդպէս:

Արդարեւ այս անգամ յաջողութիւնը կատարեալ էր: Երկու օր չանցած նախ ներկայացան ամուսնացեալ զոյգ մը, յետոյ մայր ու տղայ մը, մայր ու աղջիկ մը, էրիկ կնիկ մը ինը տարու մանչով, որոնց ըուորն ալ մերժուեցան: Ասոնցմէ զատ, եկան նաեւ քանի մը երիտասարդներ, առանձին կամ ընկերովի, որոնք նաեւ մերժուեցան իրենց կարգին: Այն ատեն, այլեւս յուսահատած, որոշեցին ընդունիլ, երիտասարդներէ զատ, առաջին ներկայացողները, երբ ուրբաթ ցօրեկ մը, գրեթէ 55 տարու անձ մը դուռը զարնելով հարցուց թէ արդեօք վերի սենեակը վարձու էր:

— Այո՛, պատասխանեց Տիկին Նասարեան:

— Արդեօք կրնա՞մ տեսնել անգամ մը:

— Ամենայն հաճութեամբ:

Անձանօթը սենեակը յարմար գտնելով գինը հարցնելուն, պատասխան ստացաւ թէ այդ մասին պէտք էր տեսնել Նասարեանը:

Բ.

Ինչպէս ըսինք, Արմենուհի շրջանաւարտ ելած էր Բանկալթիի Սէօրերու վարժարանէն: Գրեթէ տարիէ մը ի վեր, հոն երթեւեկած միջոցին երբեմն առտուները և երբեմն ալ իրիկունները կը պատահէր շնորհով երիտասարդի մը, որուն դէպի ինքը նետած աւնարկներէն

կը գուշակեր թէ բաւական կարեւոր տեղ մը կը գրաւէր անոր մտածմանցը մէջ:

Նորատի աղջիկը որ գրէթէ արբունքի հասած էր, քնականաբար մեծ գոհունակութիւն կը զգար դէպի իր անձը ցոյց տրուած այդ լռելեայն համակրանքէն: Սակայն այդ անծանօթին հանդէպ հակուումը որչափ ալ զօրաւոր ըլլար, Արմենուհի պիտի մերժեր ամենամեծ ցասումով, փողոցին մէջ իրեն հետ յորաբերութիւն հաստատելու ամէն փորձ: Անգամ մը միայն, երեկոյին վերադարձին երիտասարդը իրեն հետեւելով՝ իր բնակարանը սովորելէ և փողոցին մէջ երկու պտոյտ ընելէ վերջը հեռացած էր:

Սմիս մը վերջը Արմենուհի շրջանաւարտ կ'ըլլար: Նորատի աղջիկը յուսաց թէ, նպաստաւոր կամ աննպաստ, երիտասարդին վարմունքը փոփոխութիւն մը պիտի կրէր: Բայց ոչինչ տեղի ունեցաւ. անծանօթը երեք շաբաթի շափ ամենեւին չերեւցաւ: Մանկամարդուհւոյն կոյս սիրտը, այն օրէն որ նշմարած էր երիտասարդին իր անձովը զբաղելը, հետզհետէ աւելցող համակրանքով մը կը մղուէր դէպի նա: Բայց իր բնակարանը սովորելէ վերջը այդչափ երկար միջոց մը չերեւիլը շրջահայեաց ըրաւ զայն. այնպէս որ, եթէ առաջին օրերուն պէս, անծանօթը շարունակելով իր վարմունքը, ատեն մը ետքը փորձեր պատուաւոր միութեամբ մը վերջացնել՝ իրարու մօտենալու երկկողմի փափաքը, Արմենուհի, որուն ինչպէս ըսենք, կոյս սիրտը հմայուած էր, պիտի ընդունէր զայն չի տալով շատ կարեւորութիւն անոր ընկերային գիրքին, եթէ ըլլար նոյն իսկ օտարական քրիստոնեայ մը:

Բայց անծանօթին այդչափ երկար ատեն չերեւիլը

վիրաւորեց նորատի աղջկան ոչ միայն արժանապատուութիւնը, այլ մանաւանդ անկեղծ զգացումը: Այնպէս որ, անոր վերստին տեսքը, ոչ թէ զայն կրկին տեսնելու անդիմադրելի փափաք մը, այլ բաւական զօրաւոր հետաքրքրութիւն մը շարժեց իր սրտին մէջ:

Ահա այս միջոցին սենեակը վարձու տրուեցաւ: Արմենուհի յուսացած էր նաև թէ երիտասարդը կրնար այդ անակնկալ դիւրութենէն օգտուելով հետերնին յարաբերութիւն հաստատել: Բայց այդ յոյսն ալ չիրականացաւ և երբ վարձկալը, նոյն օրն իսկ համաձայնելով Նասարեանի հետ, եկաւ հաստատուելու իրենց տանը մէջ, երիտասարդին հանդէպ Արմենուհիի հետաքրքրութիւնն իսկ շատ պակսած էր:

Վարձկալը որ կը կոչուէր Տիգրան Կէրմիրեան, տարիքոտ ըլլալուն հակառակ, համակրելի մէկն էր: Կը զբաղէր երկաթեղէնի վերաբերեալ ապրանքներու միջնորդութեամբ և բաւական լաւ կ'ապրէր: Հետեւեալ գիշերն իսկ, Նասարեանները բարի գալուստի այցելութեան գացին անոր սենեակը և խիստ գոհ մնացին իր կենցաղագէտ վարմունքէն: Այնպէս որ, երբ երկու ամուսինները սենեակնին քաշուելով ընակաւորաբար կարծիքի փոխանակում մը ունեցան իրենց վարձկալին մասին, երկուքն ալ համամիտ գտնուեցան թէ նա, փոխանակ ձանձրոյթ պատճառելու, հաճելի ընկեր մը պիտի ըլլայ իրեն տանը մէջ:

Կէրմիրեան դուրսը ճաշելով կանուխկէկ կուգար իրիկունները, նոյնպէս կանուխ կը ճաշէին Նասարեանները, որով զրեթէ ամէն գիշեր մէկ երկու ժամ փոփոխակի իրարու կ'այցեկէին:

Սակայն մարդ մը, որչափ ալ տարիքոտ ըլլայ,

երբ ամուրի է մանաւանդ, կը շարժէ կնոջ մը և ա՛լ աւելի աղջկան մը հետաքրքրութիւնը: Նոյնը պատահեցաւ նաեւ Օրիորդ Նասարեանի: Իրենց վարձկալին գալէն քանի մը օր վերջը, Մարկոս և Արաքսի հարցուցին անոր թէ ինչո՞ւ չէր ամուսնացած:

— Զանազան պարագաներու հետեւանօք, պատասխանեց:

Արմենուհի, իբրեւ բարեկիրթ աղջիկ, շատացած էր միայն մտիկ ընելով այդ խօսակցութիւնը. սակայն իր մասին, չգոհացաւ տրուած պատասխանով, որովհետեւ կը նշմարէր թէ Տիգրանի աչքերը տարօրինակ փայլ մը կը ստանային՝ երբեմն դէպի ինքը, նորատի աղջկան նայած միջոցին:

Այս անակնկալ իրողութիւնը այնչափ սրտնեղութիւն պատճառել սկսաւ անոր, որ ատեն ատեն մանր մունր պատրուակներ գտնելով չէր ընկերանար իր ծնողացը երբ անոնք կ'ելլէին վեր Կէրմիրեանի այցելութեան:

Նորատի աղջկը կը յուսար և մանաւանդ կ'ուզէր և կը սպասէր որ Տիգրան, եթէ արդարեւ ունէր իսկ իր մասին ու է թաքուն միտք մը, անշուշտ պիտի յուսահատէր և փոխէր իր վարմունքը, նշմարելով իրեն պատճառած դժգոհութիւնը. Սակայն մէկ երկու ամիս այդ կերպով անցնելէն վերջն իսկ Արմենուհի ամենափոքր փոփոխութիւն մը չտեսաւ անոր շարժմանցը մէջ:

Ուստի խորհեցաւ խօսիլ այդ մասին իր ծնողացը, նոյն իսկ զարմանալով քիչ մը թէ ի՞նչպէս ասոնք բան մը չէին նշմարեր մինչեւ նոյն օրը: Բայց կարճ խորհրդածութենէ մը ետքը, մանկամարդուհին հասկցաւ

թէ որչափ ալ յուայտութիւն համարէր՝ այդ տարիքը մէկու մը դէպի ինքը ցոյց տուած, սիրելէ տարբեր նշանակութիւն մը չունեցող վարմունքը, իրեն համար բաւական ատեն պիտի ըլլար տխրութեան պատճառ մը, ծնողքը եղելութիւնը իմանալուն Կէրմիրեանը տունէն ճամբելուն պատահականութիւնը:

Արդարեւ, նորատի աղջիկը միշտ սրտնեղութիւն կը զգար այդ մարդուն անհարկներէն, բայց միւս կողմէն, սիրուիլը, մանաւանդ այդ տարիքը աղջկան մը համար, այնչափ քաղցր հաճոյք կը պատճառէր որ չէր ուզեր անկից զրկուիլ:

Արմենուհի համեստ և պարկեշտ աղջիկ մըն էր բառին ամբողջ առումովը. և եթէ փողոցը տեսած երիտասարդը շարունակած ըլլար իր նախորդ վարմունքը նոյն միջոցին, գիտէր թէ ի՞նչ կերպով պիտի հասկցէր իրենց վարձկալին թէ սխալ ճամբու կը հետեւէր:

Քանի մը շարաթներ և ամիսներ սահեցան անցան այս կերպով. Տիգրան ամենափոքր փորձ մը իսկ չըրաւ իր զգացումը արտայայտելու մանկամարդ աղջկան. իր անհարկներէն զատ, չրթունքները բառ մը իսկ չարտասանեցին իբր թարգման իր սրտին:

Գ.

Օր մը, ժամը երեքին միջոցները Արմենուհի ձեռագործի կը պարապէր, միտքը բոլորովին զբաղած և չփոթ թէ ի՞նչ ելք պիտի ունենար այս տարօրինակ և

անակնկալ խնդիրը, երբ փողոցէն ոտքի ձայներ լսուելով ակնարկ մը նետելուն, տեսաւ որ վարժարան գացած միջոցին զինքը հետապնդած երիտասարդը՝ միջին տարիքով կնոջ մը հետ և ուշադիր նայելով դէպի իր նստած պատուհանը անցաւ դէպի վար. Առաջին վայրկեանին Արմենուհի թեթեւ մը յուզուեցաւ, բայց յուզումը կրկնապատկուեցաւ երբ երեք բոլոյն չանցած վերստին տեսաւ դէպի իրենց դուռը գալերնին ու զանգակին անմիջապէս հնչելը:

— Մայրիկ, կ'աղաչեմ՝ զնա դուն բա՛ց դուռը, ետքէն կը հասկցնեմ, ըսաւ արտատրոփ:

Տիկին Նասարեան զարմացաւ քիչ մը, բայց առանց բառ մը արտասանելու զնաց իսկոյն բացաւ դուռը:

Երիտասարդը գլխի յարգալից բարեւէ մը ետքը.

— Տիկին, ըսաւ հանդարտ ձայնով մը, ներողամտութիւննիդ խնդրելով կ'աղաչեմ որ հաճիք ընդունիլ տիկինը, իմանալու համար ձեզի ըսելիք կարեւոր մէկ առաջարկը:

— Հրամայեցէք, պատասխանեց Արաքսի գրեթէ ապշահար նայելով անոնց:

Եւ երբ անձանօթուհին ներս կը մտնէր՝ երիտասարդը դարձեալ գլխովը յարգանք բարեւելով հեռացաւ:

Նորատի աղջիկը որ սենեակին դրան առջեւ կը սպասէր, իր կարգին քաղաքավարութեամբ ներս հրամուսնուց հիւրը:

Այս վերջինը յարմար տեղ մը նստելով մէկ երկու վայրկեան լուռ կենալէ վերջը, հասկցուց թէ ինքը միջնորդ կին մը ըլլալով, եկած էր խնդրելու օրիոր-

դին ձեռքը՝ իրեն ընկերացող երիտասարդին համար, զոր արդէն մոռցած ըլլալու չէր նորատի աղջիկը, դպրոց գացած միջոցին շատ անգամներ իրարու պատահած ըլլալուն հետեւանօք:

— Ես ամենեւին տեղեկութիւն չունիմ, պատասխանեց տիկին Նասարեան ուշադիր նայելով աղջկանը որ լուռ և գլխիկոր կը կենար:

— Տեսնենք ինքը ի՞նչ պիտի ըսէ, յարեց միջնորդուհին:

— Այո՛, կը յիշեմ, պատասխանեց Արմենուհի թեթեւ մը դողողուն ձայնով:

Այն ատեն մայրը կասկածելով թէ մի գուցէ արդէն յարաբերութիւն հաստատուած ըլլար անոնց միջև:

— Աղջիկո՛ւ, մի՛ քաշուիր, աւելի բաց խօսէ, ըսաւ սքօղեալ անձկութեամբ մը:

Մանկամարդ աղջիկը պատասխանեց թէ արդարեւ, դպրոց երթեալաց միջոցին շատ անգամներ կը տեսնէր այդ պարոնը փողոցին մէջ և կը նշմարէր դէպի ինքը նետած համակրական ակնարկները:

— Ա՛յդչափ միայն, հարցուց մայրը:

— Այո՛, այսչափ մայր:

— Այս պատասխանէն վերջը, Տիկին Նասարեան կարճ խորհրդածութենէ մը ետքը խօսքն ուղղելով այցելուհիին ըսաւ.

— Յարմար ամուսին մը չմերժուիր, բայց նախ ըսէք թէ ո՞վ է, ինչպէ՞ս կը կոչուի այդ պարոնը:

Երբ միջնորդուհին տուաւ պիտանի տեղեկութիւնները, աւելցնելով թե կրնային այս ինչ կամ այն ինչ անձերէն ալ հաստատել իր ըսածները, Արաքսի պատասխանեց թէ նախ և առաջ իրենց աղջկան

հաւանութիւնն առնելէ վերջը պիտի փնտռէին հարկ եղած տեեկութիւններ, որով եթէ հաճէր քանի մը օր ետքը կրկին գալ, պիտի ստանար պատասխանին:

Հիւրը մեկնեցաւ խոստանալով ուրիշ տասը օրէն կրկին գալով ստանալ պատասխանը:

Այն ատեն Արաքսի աւելի մանրամասն տեղեկութիւն խնդրեց իր աղջիկէն, որ համառօտակի պատմեց եղելութիւնը:

— Ինչո՞ւ մինչեւ հիմա զոնէ ինծի այդ մասին բան մը չըսիր, հարցուց մայրը կէս—յանդիմանական շեշտով մը:

— Անհիմն բանի մը համար ինչո՞ւ մտքերնիդ զբաղեցնէի պատասխանեց Արմենուհի:

— Շատ լաւ, բայց հիմա որ հիմ ունեցաւ, ի՞նչ է դիտաւորութիւննիդ:

— Շիտակը չեմ գիտեր, ըսաւ մանկամարդ աղջիկը խոհուն դէմքով... անկեղծօրէն խօսելով, այդ միջոցին երբուն մեծ համակրանք ունէի անոր հանդէպ, բայց հիմա գրեթէ պաղած եմ:

— Չըլլայ որ այդ տեսակէն երկրորդ մը գտնուի, հարցուց մայրը կատակելու ձեւով:

— Ո՛չ պատասխանեց աղջիկը, բայց ոչ այնչափ հաստատ ձայնով թէեւ մայրը չնշմարեց անոր չեշտին տկարութիւնը:

— Շատ լաւ, հօրդ ըսենք որ քաղէ պէտք եղած տեղեկութիւնները և որոշում մը տալով պատասխանենք:

— Մայրիկ, ըսաւ նորատի աղջիկը գրեթէ պաղատական ձայնով մը, այս տեսակ բաներու գաղտնի պահուիլը կարծեմ թէ միշտ լաւ է, ուստի միւսիւ Տիգրանին քովը չխօսինք այս մասին:

— Իրաւունք ունիս:

— Ես չեմ համարձակիր հօրս ալ ըսելու այս պաղաղան...

— Անհոգ եղիր ես կ'ըսեմ:

Եղելութիւնը իմանալուն Նասարեան խիստ գոհ մնաց:

— Առանկ ատեն մը կտրգուելու ելլողին գործը հարկաւ կարգին պիտի ըլլայ, ըսաւ:

Եւ հետեւեալ օրէն իսկ դիմումներ ընելով ստացաւ քանի մը տեղեկութիւններ որոնք աւելի նպաստաւոր քան թէ աննպաստ էին իր աղջկանը ձեռքը խնդրող երիտասարդին համար:

Երբ հասաւ այն շաբաթ գիշերն որուն հետեւեալ օրը, կիրակի. միջնորդունին պիտի գար պատասխան առնելու, նորատի առջկան ծնողքը իմացուցին անոր թէ կատարելապէս ազատ կը ձգէին զինքը իր վերջնական որոշումը տալու:

— Այս գիշեր լաւ մը խորհիմ, վաղն առտու կ'ըսեմ, պատասխանեց Արմենուհի:

— Շատ լաւ, ըսաւ մայրը և աւելցուց, այցելութեան կարգը մերն է, երթանք վեր միւսիւ Տիգրանին տեսնակը:

Քիչ վերջը հոն էին: Առանկութեան միջոցին Կէրմիրեան նշմարելով մանկամարդ աղջկան մտածկոտ վարմունքը, հասկցաւ թէ արտասովոր բան մը կար, բայց զգուշացաւ և է ակնարկութիւն ընելէ:

— Միւսիւ Տիգրան, սա մէջտեղի տեղանին վրայ կեցող գիրքերը ի՞նչ են, հարցուց Արաքսի որ քիչ մը կարճատես էր:

— Գիրք չեն, տիկին, պատասխանեց Կէրմիրեան,

մին՝ աշխարհի գեղեցիկ քաղաքներու և տեղերու պատկերներու հաւաքածոյ մըն է, իսկ միւսը լուսանկարներու ալպոմ մը: Եթէ տեսնել կը փափաքիք...

— Այո, ըսաւ տիկին Նասարեան ոտքի ելլելով և մօտենալով սեղանին, մինչդեռ Կէրմիրեան կը բերէր պատին մօտ դրուած քօնսօլի մը վրայ վառող երկու ճրագներէն մին:

Նասարեան իր կողմէն եկաւ նստաւ իր կնոջ քով որ սեղանին մօտ գտնուող աթոռներէն միոյն վրայ նստած էր և կը դիտէր պատկերները, որոնք հարիւրի չափ կային:

— Օրիորդ, առանձին մնացիք, եթէ կը փափաքիք տեսնել լուսանկարները, ըսաւ Տիգրան առնելով ալպոմը և դնելով զայն քօնսօլին վրայ մնացած ճրագին առջեւ:

— Ամենայն հաճութեամբ, պատասխանեց Արմենուհի մօտենալով և բանալով դիրքը, մինչդեռ հիւրընկալը կեցած քովը կը դիտէր անոր շարժումները:

Նորատի աղջիկը մեքենաբար դարձնելով թերթերը որոնցմէ ոմանք մէյմէկ, ոմանք երկերկու կամ երեք-երեք լուսանկար կը պարունակէին, հարեւանցի ակնարկներ կը նետէր անոնց վրայ: Բայց երկտասարդի մը լուսանկարը գրաւելով անոր ուշը, քանի դիտեց նոյնքան յափշտակուեցաւ այդ դէմքին քաղցր արտայայտութենէն: Երբ ալպոմին վերջը եկաւ, կրկին գտնելով նոյն պատկերը, քանի մը բոպէ դիտելէ յետոյ.

— Կ'աղաչեմ, ո՞վ է այս, հարցուց Տիգրանի:

— Լաւ դիտեցէք, ըսաւ այդ վերջինը միեւնոյն ատեն ժպիտ և տրտմութիւն արտայայտող դէմքով մը:

— Դիտեցի բայց չեմ յիշեր զայն ճանչնալս, պա-

տասխանեց Արմենուհի... բայց արդեօք... դ՞ուք...

— Այո՛, ես եմ, մրմուռաց Տիգրան որուն դէմքէն ժպիտը անհետանալով տխրութիւնը աւելի չեշտուեցաւ:

Այն ատեն մանկամարդ աղջկան կոյս սիրտը սկսաւ արագօրէն բարախիլ և լեցուելու արգահատալից զգացմամբ մը դէպի այդ մարդը, որուն երկտասարդ տարիքին մէջ ունեցած գեղեցկութիւնը նմանը չէր յիշեր երբէք տեսած ըլլալը: Մտքին մէջ զանազան մտածումներ արագ արագ իրարու յաջորդելով, չուզեց ամենեւին գիտնալ թէ ինչո՞ւ մինչեւ այդ տարիքը ամուրի մնացած էր նա. այլ դուշակեց այն դառնութիւնը, որով կը լեցուէր անշուշտ անոր սիրտը, դիտելով իր երկտասարդութեանը դէմքը և նորատի աղջկան մը կողմէն՝ այս օրուան և դեռ պայծառ դէմքին դէմ ցոյց տրուելիք հակակրանքն և թերեւս նախատինքը: Արմենուհի բոպէսպէս դնելով ինքզինքը անոր վիճակին մէջ, կատարելապէս զգաց այն դառնութիւնը որով կը լեցուէր անտարակոյս թշուառ մարդուն սիրտը: Այն ատեն զգացումը բոլորովին յորդելով, իր ձեռքը անզգայաբար փնտռեց գտաւ Տիգրանի ձեռքը երբ գեփիւռի նման թեթեւ՝ չըթուենքներն ալ կ'արտատանէին.

— Կ'ընդունիմ զձեզ եթէ ձեր ակնարկները զայդ կը հետապնդէին:

— Այո՛, մրմուռաց մըսը դողդոջուն և թուլօրէն սեղմելով ձեռքին մէջ գտնուող փափուկ մատերը, շնորհակալ եմ, կեանքիս միակ նպատակը ձեր երջանկութիւնը պիտի ըլլայ:

*
*
*

— Աղջիկս, եթէ հիմա այդ կինը գայ ի՞նչ պիտի պատասխանենք, հարցուց Արաքսի երբ ելան ցորեկ-
աւան ճաշէն հետեւեալ օրը:

— Հայրիկ, պատասխանեց նորատի աղջիկը, դուք
իրբեւ արդարադատ ծնողք իմ կամքիս թողուցիք այդ
պատասխանը որ ժխտական պիտի ըլլայ:

— Լաւ, բայց ինչո՞ւ. լաւ ամուսին մը կրնար
ըլլալ:

— Իրաւունք ունիք, ըսաւ Արմենուհի:

Եւ կարճ լռութենէ մը ետքը մանրամասն պատմեց
ճշմարտութիւնը: Այդ ակնարկներուն դէմ իր զայրոյ-
թը, ներքին պայքարները, զայն յուսահատեցնելու
ճիգերը և վերջապէս լուսանկարը:

— Ճակատագիրը այսպէս տնօրինե՞ր է, ըսաւ:

Արաքսի որչափ ալ ուսումնասիրած էր իր ամուս-
նոյն բնաւորութեան աղնուութիւնը, կրկին վախցաւ
թէ պիտի զայրանար և հակառակէր այդ արտասովոր
իրողութեան. Բայց նասարեան կարճ խորհրդածու-
թենէ մը վերջը ըսաւ հանդարտ ձայնով:

— Արաքսի, անոր մեր տունը գալէն քանի մը օր
վերջը նշմարեցի այդ ակնարկները և որոշեցի իսկոյն
զայն հեռացնել մեր տունէն: Բայց անդիմադրելի ոյժ
մը շարունակ արգելք կ'ըլլար այդ որոշման գործա-
դրման: Աղջիկս իրաւունք ունի, ճակատագրին որո-
շումն է այս և մենք չպիտի փորձենք անոր միացու-
ցածը զատելու:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Մոռնալու համար ձեր հոգերը

ՆԱԹ ԲԻՆԵԿՐԹԸՆ

ՆԻՔ ԲԱՐԹԸՆ

Ռաիկանական եւ յոգունակից պատմութեան
գրիչները եւ պատեցե՛ք աւելի տակաշիկն

ԱՐՍԷՆ ԼԻԲԵԷՆ

Վերջն ալ

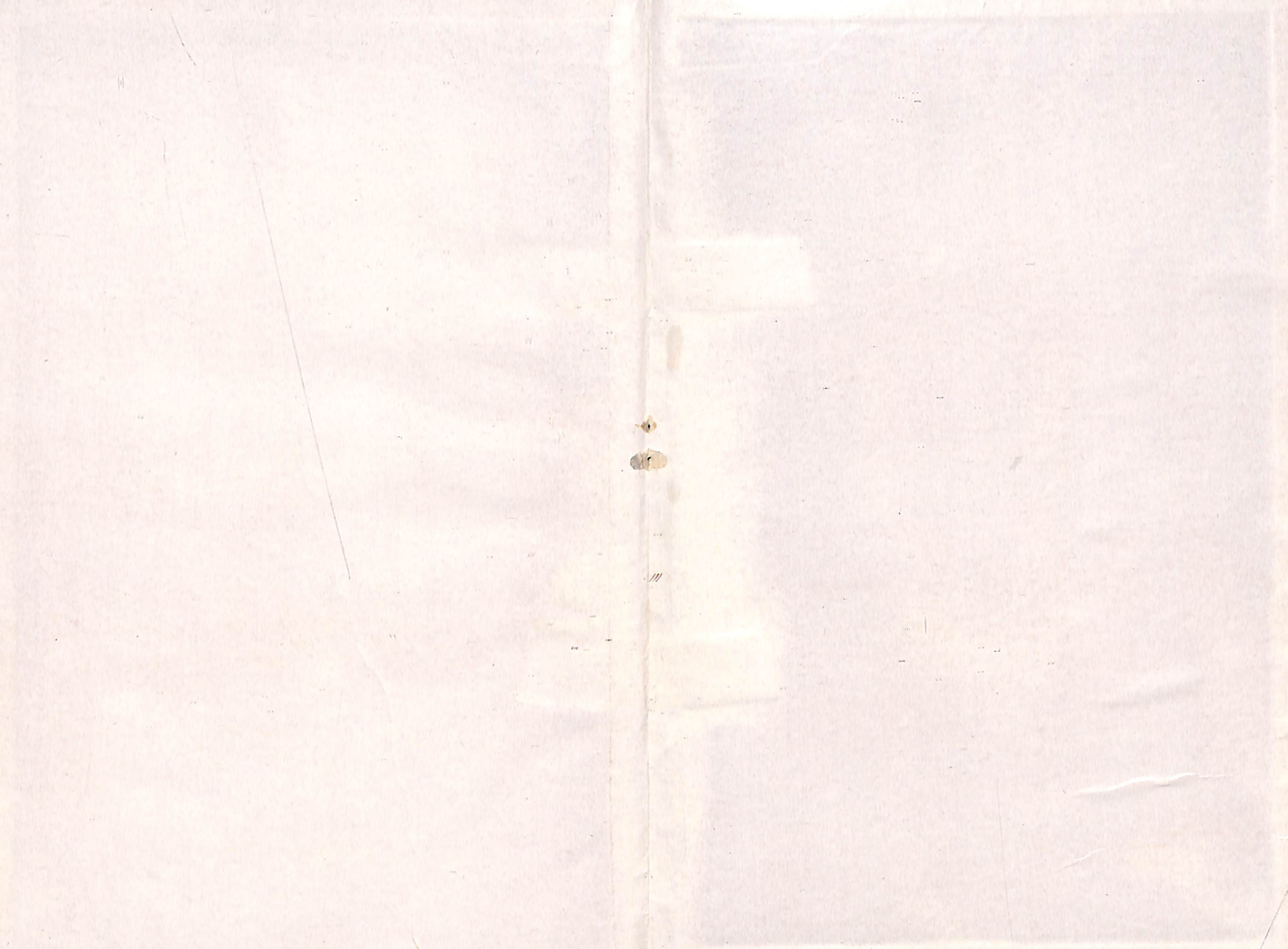
ԾԷՐԼՕՔ ԼՕԼՍՍ

ԳԻՆ 5 ՂՐՇ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՅԱԿՈՔ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

ՊԱՊՐ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ ՐԷՇԻՑ ԷՅԷՆՏԻ ԽԱՆ

9 U 10

No. 5794